

4. Ульрих, К. Промышленный дизайн: создание и производство продукта [Текст] / Карл Ульрих, Стивен Эппингер; (пер. с англ. М. Лебедева, под общ. ред. А. Матвеева). – М. : Вершина, 2007. – 448 с.
5. A Wheelchair Trike With Power, Speed & Style [Электронный ресурс] // Официальный сайт компании «Conquest». – Режим доступа : <http://www.mobilityconquest.com/>.
6. HAL (robot) [Электронный ресурс] // Википедия: свободная энциклопедия». – Режим доступа : [http://en.wikipedia.org/wiki/HAL_\(robot\)](http://en.wikipedia.org/wiki/HAL_(robot)).
7. NOBOROT: транспортное средство для передвижения по лестнице [Электронный ресурс] // Социальный портал «ИНВАЙННОВАЦИИ». – Режим доступа : <http://innva.ru/novosti/noborot-transportnoe-sredstvo-dlya-pereдвижения-po-lestnice/>.
8. Suzuki Mio [Электронный ресурс] // Социальный портал «Dislife.ru». – Режим доступа : <http://www.disability.ru/story/show.php?id=928>.
9. Tank Chair [Электронный ресурс] // Официальный сайт компании «ТС MOBILITY». – Режим доступа : <http://tankchair.net/store>.
10. Toyota i-REAL [Электронный ресурс] // Официальный сайт корпорации «Toyota». – Режим доступа : http://www.toyota-global.com/innovation/personal_mobility/i-real.html.
11. Uustal, H. Study of the independence IBOT 3000 mobility system [Электронный ресурс] / H. Uustal, L. Minkel // Информационный портал «Technovelgy». – URL : <http://pubget.com/paper/15605340/>.
12. Wildly Wonderful Wheelchair Design Concepts [Электронный ресурс] // Информационный портал «LoveThesePics». – Режим доступа : http://www.love_thesepics.com/2012/09/35-wildly-wonderful-wheelchair-design-concepts/.
13. YEE flying car concept is a new paradigm for future transportation [Электронный ресурс] // Информационный портал «SPICYTEC». – Режим доступа : <http://www.spicytec.com/2010/07/yee-flying-car-concept-is-new-paradigm.html>.

В статье предложена структурно-типологическая классификация средств передвижения для инвалидов. Выявлены критерии, предоставляющие наиболее полное понимание системности в построении средств передвижения для инвалидов. В соответствии с пунктами классификации приведены практические примеры транспортных средств для инвалидов, рассмотрены их проектные решения и функциональные возможности.

Ключевые слова: *структурно-типологическая классификация, средства передвижения для инвалидов, проектные решения, функциональные возможности.*

Structural and typological classification of vehicles for people with disabilities is proposed. Criteria which give fullest interpretation of vehicle's systematic structure are revealed. According to classification points practical examples of vehicles for people with disabilities are given, their design solutions and functional capabilities are analyzed.

Key words: *structural and typological classification, vehicles for people with disabilities, design solutions, functional capabilities.*

УДК 7.072.2.(=161.2) (100) «19»

Галина Новоженець-Гаврилів

КОЛОРИЗМ ЯК ЗАСІБ ХУДОЖНЬОЇ ВИРАЗНОСТІ У ТВОРЧОСТІ ГАЛИЦЬКИХ МИТЦІВ МІЖВОЄННОГО ДВАДЦЯТИЛІТТЯ

У статті звертаємося до теми інтеграції художньо-виразальних засобів одного виду мистецтва у інший і досліджуємо взаємовпливи та взаємопроникнення засобів художнього виразу в системі поезія – живопис – музика, приймаючи колір, колорит як основне джерело дослідження. Проблему колоризму відслідковуємо у творчості поета І.-Б. Антонича, художника С. Гординського, композитора М. Колесси. Акцентуємо на тому, що своїй оригінальності їхні мистецькі твори завдячують впливам із ділянки суміжних мистецтв

Ключові слова : *колоризм, інтеграція художніх засобів, синтез мистецтв.*

Історія світового мистецтва подає нам немало прикладів виникнення цікавих мистецьких явищ, що народжуються на межі мистецтв, їх синтезі чи взаємовпливах. Так, на синтезі живопису і пластики повстала кольороскульптура О. Архипенка, на синтезі живопису і сценографії – кубофутуризм О. Екстер. Взаємопроникнення музики та живопису дає поштовх до народжується акварелей М. Чюрльоніса, на межі музики і поезії виростають поетичні цикли молодого П. Тичини.

© Новоженець-Гаврилів Г., 2015.

Світова мистецька практика знала немало прикладів успішної інтеграції засобів одного виду мистецтва у інший. Творцями поезії і малярства були М. Буонаротті, В. Блейк, Й.-В. Гете. Цілий ряд українських мистців висловлювались у барві і слові – Т. Шевченко, В. Винниченко, О. Грищенко, В. Гаврилюк, О. Лятуринська, Г. Мазуренко, В. Хмелюк. Їх різностороння обдарованість зробила їхню творчість особливо оригінальною.

Сучасне мистецтво будується на синтезі мистецтв, тому дослідження можливих поєднань, комбінаторика різних видів мистецтв є особливо актуальними. **Мета** нашої статті: дослідити взаємовпливи та взаємопроникнення засобів художнього виразу в системі поезія – живопис – музика, приймаючи колір, колорит як основне джерело та предмет дослідження.

Колір – один з найбільш яскравих образно-художніх і виражальних засобів. Семантико-символічні навантаження в живописі, поезії, музиці пов'язані в значній мірі із кольором. Мистецтвознавець В. Овсійчук вважає, що барви є тонким камертоном часу. Кожне століття чи великі історичні епохи так чи інакше витворюють притаманний їм кольоровий феномен, бо народ в силу географічних умов, історико-суспільного розвитку, традицій духовного потенціалу виробляє своє відношення до кольору... В колірному мисленні українців сформувалась стала символіка кольорів: червоний – колір вогню, любові, торжества; пурпуровий (червоний із крапленням синього) – вічне, небесне, безмежне; золотий – сонце, світлоносне, сонячне світло, божа присутність; білий – чистота, невинність, порожнеча, мовчання; чорний – темрява, страх, смерть тощо... Колірні асоціації розвиваються по лінії: біле - чорне, хроматичне – ахроматичне, мажор – мінор...

У Львові у 1930-х рр. творчо висловлюють себе **колеги-однородці**, знайомі ще з гімназійних літ – поет **І.-Б. Антонич**, художник **С. Гординський**, композитор **М. Колесса**. Це митці «ренесансного» типу, із універсальним естетичним мисленням, захопленням яких став колір. Вони були представниками того покоління, яке дихало культом виняткової ролі творчої особи, відзначалися різносторонньою обдарованістю, і були причетними до різних ділянок мистецької творчості. Це був дух часу, коли надмір кольору охопив європейське мистецтво, колоризм став ознакою «доброго тону» в живописі, а колір забарвив слова та звуки. Завданням нашої статті є почерговий аналіз поетичних текстів (І.-Б. Антонич, С. Гординський, В. Гаврилюк), живописних творів (С. Гординський), нотних текстів (М. Колесса), що дає нам можливість виявити спільне джерело їхньої творчості та встановити причини їхнього творчого зростання.

Віховим дослідженням, на яке ми опираємося, вибудовуючи проблематику нашої статті є мистецтвознавчий трактат І. Франка «Із секретів поетичної творчості» із розділами «Поезія і музика», «Поезія і малярство» [7], який ще на початку ХХ століття викликав значний резонанс в середовищі мистецької еліти та запропонував нові критерії оцінки мистецької творчості.

І. Франко говорить про «змісли», відчуття, що визначають власне міру естетики у художньому творі, а саме «відчування артистичної краси». Основна теза: «Мистецтво можна охопити п'ятьма людськими зміслами (чуттями). Сприймач володіє зміслами, як от зір, слух, смак, запах, дотик, що викликають слухові, зорові та інші образи. Зір дає нам поняття простору, світла, барв; слух – поняття тонів (...) Змисл кольору дає найбагатший матеріал для нашого психічного життя: великі контрасти світла і темноти, і безконечна сила кольорів...» [7, с. 46].

Над проблемою кольору і слова працював поет-модерніст **І.-Б. Антонич**. Він вважав, що «матеріалом творчості є колір, площа або слово... Барва та лінія для маляра, слово для письменника – це тільки засіб зовнішнього оформлення, відтворення уявлень, їхньої матеріалізації» [2, с. 4]. Захоплення темою кольору і слова прийшло до І.-Б. Антонича від І. Франка.

Митець вибирає такий спосіб мистецького вислову, який дає йому можливість виразити себе найбільш яскраво та послідовно, передати максимум відчуттів. Поезія апелює одночасно до зору і до слуху, малярство – до зору. Маляр дає нам враження кольорів, поет викликає згадку кольорів. І.-Б. Антонич поетичними рядками створює широку колористичну палітру, загострює зорові, колірні відчуття:

«Червоні клени й клени срібні

Над кленами весна і вітер»

»Автопортрет»

Маляр просто малює лінію, поет Антонич викликає в нашій уяві образ барвистої лінії:

»Ось бубон ранку – кругле сонце

до маршу будить вояків...»

»Вербель» [1]

Колоризм художника С. Гординського сформувався під впливом європейської імпресіоністично-колеристичної школи – французького імпресіонізму та польського колоризму. Як вихованець Мистецької школи О. Новаківського С. Гординський став активним учасником космацьких пленерів, організованих маестро О. Новаківським. Космацькі колорити розвинули любов до кольору. Вже ранній живопис С. Гординського соковитий, багатий живописними фактурами: «Сільські хати» (1920), «Автопортрет» (1928), «Над Дністром» (1930), «Париж. Сена» (1930). Митець вважав, що «першим завданням митця стало усвідомлення і опанування тих співвідношень форм, які своїми гармоніями чи контрастами спроможні передавати безконечну скалю чисто малярських вражень» [4, 15]. Пейзажний живопис С. Гординського багатий широкою шкалою барв, переливами світлотіней, повітряною перспективою.

Почуваючи себе однаково впевнено у кольорі та слові, С. Гординський передав свої естетичні переживання і поетичними метафорами, апелюючи до кольорів. У 1933-1937 рр. світ побачили поетичні цикли С. Гординського – «Буруни», «Слова на каменях». Назви поетичних збірок С. Гординського «Барви та лінії», «І переливи барв, і динамічність ліній» свідчать про особливе мислення митця, що вживає в поезіях чисто малярських засобів, проявляючи надмірну увагу до кольору, акцентуючи на «синтезах барвних плям» та «горячих колоритах». Його поезія відтворює широку палітру барв:

*«Він кохає кольори, я теж
Всі, що злиті в яскраві каданси,
Кобольт, ультрамарин, зелений веронез,
Кров цинобри, карміни, оранжі»
»Як кінчається заходом день»*

Як у живописі один вдалих штрих, динамічний доторк пензля віртуозно довершує поетичне полотно:

*«Хляпнув хтось просто із туби
найчистішого ультрамарину...»
»На шпиль»*

Художник віртуозно малює словом, наче пензлем:

*«На мрамурі округлого столика
Креслю сангіною невідомі слова
І ризки футуристичних химер»
»GateGreme ..»*

С. Гординський уникає зайвої предметності, акцентуючи на настроях, образах, які передає засобом кольору:

*«Як кінчається заходом день,
хочу бачити барви, не речі...»
»Як кінчається заходом день» [3]*

Його літературне кредо переходить і у живопис.

Коло – І.Б. Антонич – С. Гординський – М. Колесса – життєво та творчо пов'язані між собою артистичні натури, споріднені душі, чия творчість створила обличчя міжвоєнного часу Галичини. Композитор М. Колесса починав себе у різних видах творчості, проте свій широкий творчий шлях пов'язав із музикою. Ми оглядаємо його домашню колекцію. На стінах живописні твори В. Ласовського, М. Мороза, В. Гаврилюка, С. Гординського – одна епоха. Несподівано серед експозиції зустрічаємо роботи самого М. Колесси, рисунки та акварелі. Акварелі М. Колесси повні ритму, кольору, гри світлотіней. Поряд олія С. Гординського «Портрет М. Колесси» (1931) на тлі водоспаду у Космачі. Десь власне у карпатських водограях народжується імпресіоністично-символічна музика М. Колесси. В своїх музичних творах М. Колесса використовував звукову барвистість музичного гуцульського ладу (мінор з підвищеним шостим ступенем), яскраво виражену у фортепіанній «Сонатині». Композитор широко вживав просторово-колеристичні прийоми, пов'язані із ладовою перемінністю, грою світлотіней мажоро-мінору [6, с.202]. Барвистістю звуку та яскравими колоритами хвилюють пісні М. Колесси: «Травко-муравко», «Долина-долина», «Гей видно село», «Тиха вода», «Ей, шуміла ліщина», що інтерпретують народний мелос. Музична мова М. Колесси базувалась на його літературних та образотворчих захопленнях: просторово-колеристичні ефекти в музиці безпосередньо споріднені з його імпресіоністичними акварелями.

«Ми йшли від Попа Івана по хребтах на Чорногорі або на Грегит» - згадує М. Колесса свої юнацькі мандрівки по Карпапах з С. Гординським [7]. Відвідавши колиби пастухів та сільські

весілля, повертались до дому із свіжими етюдами і записами пісень. С. Гординський завжди з етюдником за плечима, М. Колесса з нотатником у руках, щоб зафіксувати свіжі враження у звуках і кольорах.

Проаналізувавши ряд мистецьких творів – поетичних та музичних текстів, живописних полотен – ми зацентували на тому, що своїй оригінальності вони завдячують впливам із ділянки суміжних мистецтв, внесених через творчість колег-однодумців, коли колір стає прикметною ознакою поезики, коли кольоровий мазок на полотні викликає колірну поетичну метафору чи провокує барвистість музичних фраз.

1. Антонич Б.-І. Книга Лева. Ротації / Богдан-Ігор Антонич. – Львів : Піраміда, 2009. – 137 с.
2. Антонич Б.-І. Національне мистецтво (Спроба ідеалістичної системи мистецтва) / Богдан-Ігор Антонич // Карби, Львів : РУБ, 1933. – С. 2–6.
3. Гординський С. І переливи барв і динамічність ліній / Святослав Гординський. – Львів : Каменяр, 1990. – 270 с.
4. Гординський С. Мистецтво Галини Мазепа / Святослав Гординський. – Мюнхен : УВУ, 1982. – 180 с.
5. Інтерв'ю Г. Новоженець з М. Колесою 2004 року.
6. Рудницький О. М. Риси імпресіонізму у формуванні нового фортеп'янного мислення (на прикладі творчості М. Колесси) // Вісник ХДАДМ. – Харків : ХДАДМ, 2011. – С. 201–204.
7. Франко І. Із секретів поетичної творчості / Іван Франко // Твори у 50-ти томах, Т. 31 (літературознавчі статті 1897–1899) – К. : Наукова думка, 1981. – С. 45–119.
8. Овсійчук О. Українське малярство Х–XVIII століть: проблеми кольору / В. А. Овсійчук; Інститут народознавства НАН України. – Львів : [б.в.], 1996. – 479 с.: іл.

В статтє обрацаемся к теме интеграции художественно-выразительных средств одного вида искусства в другой и исследуем взаимовлияние и взаимопроникновение средств художественного выражения в системе поэзия – живопись – музыка, принимая цвет, колорит как основной источник исследования. Проблему колоризма отслеживаем в творчестве поэта И.-Б. Антонича, художника С. Гординского, композитора Н. Колессы. Акцентируем на том, что своей оригинальностью их художественные произведения обязаны воздействиям с участка смежных искусств.

Ключевые слова. Колоризм, интеграция средств, синтез искусств.

The article addresses the topic of integration of artistic and expressive means of one kind of art to another. It explores mutual influence and interpenetration of means of artistic expression in the system of poetry – painting – music by treating color and coloration as the main source of research. The problem of colourism is tracked in creations of poet J.-B. Antonych, artist S. Gordinsky, composer M. Kolessa. The stress is made on the fact that the originality of their works of art is due to the impact of related arts.

Keywords. Colourism, integration of means of art, synthesis of arts.